

Рекреаційна географія. Туризм

ресурса. Освітлені особливості українського опыта в контексті застосування військової логістики як туристичного ресурса. Розкриті особливості військової логістики на прикладі українського козацтва, бою під Крутами, Лінії Арпада в ННП «Синевир». Досліджені напрями використання вищезазначених особливостей військової логістики на прикладі українського опыта як туристичного ресурса в практиці розвитку туристичної діяльності в Україні.

Ключевые слова: військова логістика, туристичний ресурс, український опыт, туристична діяльність, військово-історичний туризм, ностальгический (сентиментальний) туризм.

Smyrnov I.

Kyiv National University Shevchenko

MILITARY LOGISTICS AS THE TOURIST RESOURCE: "SYNEVYR" NATIONAL PARK AS THE EXAMPLE

Shown features of the use of military logistics as a tourist resource. The peculiarities of Ukrainian experience in the context of the use of military logistics as a tourist resource are disclosed. The features of military logistics in case the Ukrainian Cossacks, Kruty battle, Arpad line in NNP "Synevyr" are discovered. Researched areas of use the above features of military logistics in case of Ukrainian experience as a tourist resource are shown.

Keywords: military logistics, tourism resources, Ukrainian experience, tourist activity, military-historical tourism, nostalgic (sentimental) tourism.

УДК 911.3

Тертична Ю.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЕТНОЕКЗОГЕННИЙ ТУРИЗМ ЯК НАПРЯМ ЕТНІЧНОГО ТУРИЗМУ. ОСОБЛИВОСТІ ЕТНОЕКЗОГЕННОГО ТУРИЗМУ

У статті розглянуто особливості етноксогоенного туризму як напрямку етнічного туризму, наведено приклади об'єктів етноксогоенного туризму.

Ключові слова: етноксогоенний, етнічний.

Постановка проблеми. Туристична галузь набуває дедалі більшого значення для розвитку економіки та соціальної сфери в Україні, стрімко інтегрується у світову туристичну індустрію. Питання збільшення обсягів

Рекреаційна географія. Туризм

в'їзного та внутрішнього туризму залишаються на першому плані в програмах розвитку туризму в Україні, як важливі чинники підвищення якості життя населення, утворення додаткових робочих місць, поповнення валютних запасів держави та підвищення її авторитету на міжнародній арені. У дослідженні пропонується зупинитися на перспективах розвитку етноксогоенного туризму, який займає особливе місце у розвитку іноземного туризму і є одним із пріоритетних напрямів туристично-економічної діяльності.

Актуальність обраної теми полягає у тому, що Україна має значний потенціал, який до сьогодні комплексно не оцінено та не задіяно у туристсько-рекреаційній діяльності, не визначено перспективні напрями його актуалізації для розвитку туризму. Зокрема, це стосується етноксогоенного туризму, який передбачає відвідання місць та об'єктів, пов'язаних з некорінними (алохтонними) етносами та їхніми представниками. Це пов'язане зі сприйняттям лише певної частини культурних ресурсів (здебільшого історико-культурної спадщини) як об'єкта туризму, а інші види ресурсів (організації, видатні люди, місця, події тощо) часто взагалі не розглядаються як потенційний туристичний продукт. Для використання ресурсів етноксогоенного туризму у рекреаційно-туристичній діяльності необхідним є їх комплексне вивчення. Важливим є також систематизація понятійно-термінологічного апарату і визначення місця етноксогоенного туризму у туристичному комплексі території для подальшого використання у нормативно-правових документах, туристичній діяльності та інших сферах. Етноксогоенний туризм є актуальним видом туризму, що підтверджується зростанням його популярності в Україні та світі і пояснюється потребою людей у етнічній ідентифікації в умовах процесу глобалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням культурної спадщини, етноксогоенного та етнічного туризму займаються як іноземні (Х. Райн), так і вітчизняні (І.І. Винниченко, М.Л. Орлова, В.Ф. Кифяк, Н.А. Малова, Ю.О. Венедін, Л.М. Черчик, В.І. Акуленко) науковці.

Мета статті. Розглянути поняття етноксогоенного туризму, визначити його особливості.

Виклад основного матеріалу. Культурне самовираження народу завжди викликає інтерес. Природна допитливість туриста по відношенню до різних куточків світу і народів, що їх населяють утворюють один з найбільш сильних спонукальних туристських мотивів.

Рекреаційна географія. Туризм

Давно виділився і став самостійним такий вид туризму, як культурний чи пізнавальний. Пізнавальний туризм - туристські поїздки, подорожі, походи з метою відвідин будь-яких регіонів, місцевості, центрів туризму тощо для ознайомлення з пам'ятниками природи, історії і культури, побутом і традиціями місцевого населення, народними ремеслами і промислами, досягненнями у сфері науки, культури, промислового виробництва, будівництва тощо. Елементи пізнавального туризму різного ступеня властиві практично всім видам туризму [3].

Пізнавальний туризм охоплює всі аспекти подорожі, за допомогою якого людина дізнається про життя, культуру, звичаї іншого народу. Одним з підвидів пізнавального туризму є етнічний та його напрям – етноксогогенний туризм.

Для розуміння сутності етноксогогенного туризму, необхідно насамперед визначити такі поняття як етнічний та аборигенський.

У зарубіжній туристичній практиці та науковій літературі під етнічним туризмом найчастіше розуміють міжнародний вид туризму, метою якого є ознайомлення з «екзотичними» етносами, які у повній мірі зберегли традиційні, архаїчні риси матеріальної та духовної культури. Зазначені підходи до трактування етнічного туризму вбачаються занадто вузькими.

Найбільш влучне визначення етнічного туризму зробила одеська дослідниця М. Орлова.

Етнічний туризм - це підвид пізнавального туризму, метою якого є ознайомлення з матеріальною та духовною культурою певного етносу, що проживає зараз або проживав у минулому на відповідній території [5].

Синонімом поняття етнічний туризм може бути етнокультурний туризм, оскільки невід'ємною характеристикою етносу є специфічний тип культури – етнічна культура, яка є єдиним критерієм, що відмежовує етноси від не етносів [5].

В розвитку етнічного туризму можна виділити 2 напрями. У першому об'єктами етнічного туризму виступають ті, які пов'язані безпосередньо з корінними (автохтонними) етносами, другий – з некорінними (алохтонними) (рис.1). Саме для назви другого напрямку ми пропонуємо застосовувати таке визначення як етноксогогенний туризм.

Для назви першого напрямку використовується поняття «аборигенський» (корінний) туризм, який запропонували Д. Мерпер, Д. Гетц та В. Джеймісон. Дослідники Р. Батлер і Т. Хинчей окреслили «корінний туризм» як туристичну діяльність, у якій беруть безпосередню участь корінні етнічні групи з метою

Рекреаційна географія. Туризм

дослідження або споглядання атрактивних ознак власної культури, від якої вони відійшли з огляду на ті або інші обставини [4].

Рис.1. Структура етнічного туризму.

Автохтонний етнос – це такий, що сформувався і незмінно проживає, існує на території свого народження, там, де він утворився, як етнічна спільнота [1].

Щодо території, де на даний момент проживає певний етнос, він може не бути корінним. Тобто, можна також передбачити існування таких етносів, що мають полярний порівняно із описаним вище тип зв'язку із тією територією, на якій вони проживають у певний історичний час. Такі етноси існують на тій чи іншій території, але як етнічні утворення вони сформувалися у якихось інших регіонах, інших частинах нашої планети. Відтак із територією свого сучасного проживання такий етнос знаходиться у якісно інших зв'язках, а саме, – відносно до неї він є не корінним. Таким чином поняття “прийшлий етнос” вказує на ту обставину, що певний етнос утворився, сформувався, тобто народився не на території свого сучасного проживання, а на якійсь іншій, яка є його історичною батьківщиною.

Винниченко І.І. дає визначення етноекзогенному (грец. етнос – народ, група, плем'я; англ. екзогенетик – зумовлений зовнішніми причинами) туризмові як такому, що передбачає відвідання місць в певній країні (регіоні), у той чи інший спосіб пов'язаних з некорінними (нетитульними) етносами [2].

Така етнічна група може зберігати свою етносоціокультурну самобутність і відносно компактно проживати на певній території держави створеної іншим, чужим відносно до неї етносом.

Для розуміння суті даного поняття доцільно розглянути його етимологію. Енциклопедія «Соціологія» подає визначення поняття **етнос** (грец. ethnos – група, плем'я, народ) – міжпоколінна група людей, об'єднана тривалим

Рекреаційна географія. Туризм

спільним проживанням на певній території, спільною мовою, культурою і самосвідомістю [6].

Об'єктами етноксогоенного туризму виступають ті, що пов'язані саме з некорінними етносами. Синонімом поняття «етноксогоенний» може бути аллохтонний туризм. Об'єктами етноксогоенного туризму є населені пункти, засновані (або заселені згодом) представниками цих етносів, в яких й по сьогодні вони проживають, споруди культового (синагоги, костьоли, кірхи, мечеті тощо), громадського (дитсадки, школи, богадільні, музеї, адміністративні будинки тощо), промислового (фабрики, заводи тощо) та сільськогосподарського (елеватори, стайні та ін.) призначення діаспор, будівлі, авторами проектів, власниками або ж ініціаторами зведення яких були іноземці, інші об'єкти (заповідники, парки, пам'ятники та ін.), засновані і створені ними ж, місця (у тому житлові будинки, театри, спортивні споруди), в яких народились, мешкали, працювали, виступали, короткочасно перебували, померли (загинули) та поховані (перепоховані) визначні іноземці – державні, політичні та громадські діячі, науковці, мистці, підприємці, військовики, меценати тощо, і пам'ятники (монументи, меморіальні та пам'ятні дошки) видатним іноземцям, і некрополі (цивільні та військові) та поодинокі поховання, на яких упокоїлись представники не титульних етносів, а також будинки, в яких містились (і нині знаходяться) органи державної влади, освітні установи, мас-медіа тощо, в компетенції яких – задоволення потреб нацменшин. До цього переліку відносяться й сучасні представництва іноземних фірм, фондів, дипломатичних установ, спільні підприємства, а також інституції (у тому підприємницькі структури, створені за участю іноземного капіталу) та різноманітні заходи (наукові, мистецькі, благодійні, спортивні та ін.), учасниками яких були іноземці, національно-культурні товариства (громади) тощо [2].

Щодо особливостей етноксогоенного туризму, слід відмітити наступні:

- Для організації етноксогоенного туризму необхідне дотримання головної умови - наявність етноксогоенних об'єктів, які складають частину соціально-культурних ресурсів, за умови їх використання для виробництва туристських послуг та задоволення потреби в екскурсійному туризмі.
- Етноксогоенний туризм не може існувати без розвитку науки. Необхідний ретельний контроль екскурсійної діяльності, так як інформація, що надається туристам повинна ґрунтуватися тільки на науково перевірених

Рекреаційна географія. Туризм

фактах, щоб уникнути перекосу в бік релігійних догм чи пропаганди націоналістичних ідей.

- Розвиток даного напрямку туризму надає комплекс освітніх послуг для самих жителів. Пізнаючи культуру та звичаї інших етносів, населення переосмислює свої вчинки, пізнає національний менталітет. Особливі споживачі послуг - діти. У дитинстві закладаються основи культури подальшої поведінки, культури спілкування та національної поваги.
- Етноксогогенний туризм - елітарний вид туризму, що вимагає певної підготовки для сприйняття інформації, отже, виникає необхідність формування так званої «культури туриста».
- Етноксогогенний туризм у своєму розвитку виступає чинником відродження і розвитку національних культур, збереження, примноження та передачі майбутнім поколінням історико-культурної спадщини минулого.

Висновок. Розвиток етноксогогенного туризму дозволить залучити до рекреаційно-туристичної сфери нові території, у тому числі і депресивні, що може стати фактором покращення їх соціально-економічної ситуації, внаслідок створення нових робочих місць, збільшення доходів населення та місцевих бюджетів; сприяти збільшенню обсягів в'їзного та внутрішнього туризму в Україні.

Використана література:

1. Балановський Я.М. Етносоціокультурний аспект кризового стану суспільства (проблеми поняттєвого забезпечення) / Балановський Я.М. // Вісник Львівського університету. Серія соціологічна. - 2011. – Вип. 5. - С. 93–104
2. Винниченко І. Єдність через різноманітність // Урядовий кур'єр (Київ). – 2010. – 9 лютого. – С. 9.
3. Кляп М.П., Шандор Ф.Ф. Сучасні різновиди туризму: Навч. посіб. – Знання, 2011р. – 334с.
4. Malinowski G. Etnoturistika – touristika etnizna w Polsce . – Режим доступу : <http://artelis.pl/artykuly/9521/etnoturistika-touristika-etnizna-w-polsce>
5. Орлова М. Л. Ресурси етнічного туризму регіону: суспільно-географічна оцінка (на матеріалах Одеської області): автореф. дис. на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук : 11.00.02 / М. Л. Орлова. – Одеса, 2009. – 20 с.
6. Социология: энциклопедия [сост. А.А. Грицанов, В.Л. Абушенко, Г.М. Евелькин и др.]. – Мн.: Книжный Дом, 2003. – 1312 с.

Рекреаційна географія. Туризм

Тертычная Ю. В.

Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко

ЭТНОЕКЗОГЕННИЙ ТУРИЗМ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ЭТНИЧЕСКОГО ТУРИЗМА. ОСОБЕННОСТИ ЭТНОЕКЗОГЕННОГО ТУРИЗМА

В статье рассмотрены особенности этноекзогенного туризма как направления этнического туризма, приведены примеры объектов этноекзогенного туризма.

Ключевые слова: этноекзогенный, этнический.

Tertychna Y.

Kyiv National University Shevchenko

ETNOEKZOHENNYU TOURISM AS A DIRECTION OF ETHNIC TOURISM. THE FEATURES OF ETNOEKZOHENNYU TOURISM

The article reviews the features of etnoekzohennyu tourism as the direction of ethnic tourism, shown the examples of objects of etnoekzohennyu tourism.

Key words: etnoekzohennyu, ethnic.

УДК 911.3:338.48

Ткачук Л.М., Сайчук В.С.

Національний авіаційний університет

АКТУАЛЬНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ: ГЕОПОЛІТИЧНИЙ КОНТЕКСТ

В статті охарактеризовано актуальний стан та тенденції розвитку українського туризму в умовах міжнародного військово-політичного конфлікту та соціально-економічної кризи, виявлені основні ризики та шанси для національного туристичного бізнесу.

Ключові слова: *геополітичний чинник, туризм, Україна, міжнародний військово-політичний конфлікт, соціально-економічна криза.*

Актуальність дослідження. Події, що відбуваються на території України, не тільки визначають майбутнє нашої держави, але є проявом процесу трансформації геополітичної архітектури Євразії й усього світу. Аналіз геополітичної та соціально-економічної ситуації в Україні, дозволив виділити актуальні тенденції розвитку національного туристичного ринку, виявити потенційні ризики та нові можливості для його суб'єктів.